

Erfaringer med PECS

Intervju med Andrew Bondy, Ph.D

Tone Kristensen
Glenné Autismesenter

Andrew Bondy ble invitert til Oslo av Høgskolen i Akershus og Senter for Tidlig Intervensjon i Oslo, for å holde en introduksjons forelesning om PECS. Etter forelesningen fikk forfatteren muligheten til å ta en prat med Andrew Bondy.

Bondy presenterte en grunnleggende introduksjonsforelesning hvor han tok for seg ulike elementer som er viktig ved PECS opplæringen. PECS opplæringen består av ulike faser hvor det mest grunnleggende og de viktigste forberedelsene består i å gjennomføre en kartlegging av forsterkere. Deretter introduseres det ulike faser hvor hver fase gir klare retningslinjer om målsetting og opplæringsstrategier. I sin forelesning gav Andrew Bondy en kort beskrivelse av de seks ulike fasene som inngår i PECS - opplæringen.

Fase 1 består i å lære barnet den fysiske utvekslingen av bildene. Fase 2 endrer betingelsene slik at eleven har større avstand fra bilde til personen bildet skal leveres til, og lærer i denne fasen å finne en kommunikasjonspartner. I fase tre innledes diskriminasjonstrening hvor eleven lærer å diskriminere mellom, og be om, de objektene hendelsene som er avbildet. Fase fire introduserer setninger hvor barnet lærer å benytte seg av setningstrukturen "jeg vil ha..." Fase fem går ut på å lære barnet å svare på spørsmålet "hva vil du ha?", mens fase seks gir barnet flere ferdigheter i forhold til spontan kommunikasjon og lærer barnet å skille mellom ulike spørsmål som "hva ser du?", "hva er det?", og også diskriminasjonen mellom "hva ser du?" og "hva vil du ha?" Etter dette vil man utvide PECS - opplæringen til å lære barnet å skille mellom ulike abstrakte begreper slik som farger, størrelser og mengde.

Hva er hovedforskjellen mellom PECS og andre kommunikasjonssystemer?

PECS er et alternativt kommunikasjonssystem og har en rekke likheter med andre slike systemer. Andrew Bondy sammenligner PECS med blant annet et kommunikasjonssystem som ofte blir kalt "bilde – pekesystemer", og som er mye brukt når en velger et alternativt kommunikasjonssystem. Han påpeker at blant annet dette systemet er designet og laget for mennesker med fysiske problemer og som har en sosial orienteringsevne. Mennesker med autisme har ikke denne sosiale orienteringen og vil av den grunn veldig ofte kun lære seg å kommunisere med systemet og ikke med menneskene rundt seg. Dette problemet har PECS løst ved at det har hovedfokuset på den sosiale siden ved kommunikasjon og lærer barna

Andrew Bondy, Ph.D, har jobbet med barn med autisme og relaterte utviklingsforstyrrelser i mer enn 25 år. Han har vært direktør i Delaware Autistic Program og leder i dag Pyramid Educational Consultants Inc. Andrew Bondy har sammen med Lori A. Frost, MS., CCC utviklet Picture Exchange Communication System (PECS). PECS er et alternativt kommunikasjonssystem som raskt kan hjelpe barn til å utvikle funksjonelle kommunikasjonsferdigheter. Bondy har skrevet om offentlige skoleprogrammer og PECS og har deltatt på mange nasjonale og internasjonale konferanser og workshops. Gjennom sitt arbeid i Pyramide fokuserer han nå på opplæring av personalet og utvikling og design av programmer så vel som konsultasjoner til familier.

som første trinn å oppsøke andre mennesker for å gi uttrykk for ønsker og behov. Dette vil si at systemene nødvendigvis ikke er annerledes i oppbygningen, men er ulike i måten de blir brukt på.

Hvilke resultater er oppnådd med PECS?

I ulike beskrivelser og i manualen er PECS uttalt å være et nyttig kommunikasjonssystem og spesielt er det lagt vekt på ulike resultater oppnådd blant barn med autisme i en alder av 5 år eller yngre.

Andrew Bondy viste til et studie gjennomført ved Pyramide Educational Consultants Inc. der resultatene viser at barn under 5 år har godt utbytte av PECS og også har en økning i vokal verbal tale etter at PECS er blitt introdusert som kommunikasjonssystem. Det er foreløpig ikke blitt publisert noen validert studie som presenterer disse resultatene.

Kommunikasjonsproblemer er en stor utfordring også for eldre barn og voksne med autisme. Det er også blitt gjennomført studier med resultater fra eldre barn og voksne med diagnosen autisme og også med barn innenfor andre diagnosegrupper. Andrew Bondy har gjennom klinisk erfaring sett at også eldre barn og voksne lærer seg systemet, men at de ikke ser den samme sideeffekten på vokal verbal tale slik de ser det hos de yngste barna. Han håper på at også slike resultater vil bli publisert på et senere tidspunkt.

Hvilke barn har best utbytte av PECS?

I forhold til hvilke resultater en kan forvente før en starter opplæringen vil det være interessant å vite om det finnes noen kriterier for hvilke barn som vil ha størst utbytte av PECS. Og om det finnes noen indikatorer for hvilke barn som også vil kunne ha en økning i vokal verbal tale. På dette spørsmålet svarer Bondy at det ikke finnes noen kriterier for hvilke barn de starter kommunikasjonsoplæringen med, men en grunnleggende forutsetning er at man har vært i stand til å identifisere barnets forsterkerpreferanser og funnet frem til potensielle og effektive forsterkere. Det er heller ikke antydnet noe om hvilke barn som har økning også i vokal tale. I forhold til dette spørsmålet sier Bondy at det muligens kan finnes en indikator for hvilke barn som har økning i vokal tale etter at opplæringen er begynt. Erfaringene hans er at de barna som benytter seg av et høyt antall bilder i PECS også vil ha en økning i vokal tale.

Hvor mye må et barn trene?

Det er velkjent at tid brukt på opplæring er en viktig faktor i forhold til progresjon. Dette har vist seg vanskelig å definere innenfor PECS - opplæringen og man har derfor valgt å ikke spesifisere dette, men heller si noe om antall muligheter for å bruke kommunikasjonssystemet. På Pyramide Educational Consultants legges det opp til at barna har et minimum av 30 – 40 muligheter for å benytte seg av PECS – systemet i løpet av en skoledag. Andrew Bondy presiserer videre at dette vil variere, men at en må planlegge og tilrettelegge barnets dag slik at det gir tilgang til maksimalt antall muligheter for barnet til å ta initiativ til kommunikasjon.

Overgangen fra mand til mer avanserte språkferdigheter

All kommunikasjonsopplæring består av en rekke ulike ferdigheter. I de begynnende fasene av PECS er kommunikasjonen basert på at barna skal be om noe de vil ha. Barna leverer et bilde for å få tilgang til en spesifikk forsterker, noe som vil kunne defineres som en mand. Mandfunksjonen er et viktig element i opplæringen. Det er allikevel de sosiale forsterkerne som kontrollerer mye av vår kommunikasjon og verbalatferd. En tact er definert som en atferd der en person benevner et objekt eller en hendelse og hvor atferden blir opprettholdt av sosiale forsterkere. Slike språkferdigheter er vesentlig for at en annen person vil anse deg som en interessant samtale partner.

Bondy peker på at det først er i fase 6 at mandfunksjonen ikke lenger er det mest sentrale og at det er i denne fasen en gradvis går over til å lære barna en slags tact. Denne tacten er under intraverbal kontroll siden man begynner med at barna skal besvare spørsmål som for eksempel "hva vil du ha?" Dette definerer han ikke som en ren tact, det er først senere når barnet ser et objekt og benevner det at det kan kalles en ren tact. Allerede i fase 4 begynner man gradvis å introdusere flere sosiale forsterkere. Bondy påpeker at de barna som raskt lærer dette skiftet mellom spesifikke forsterkere og sosiale forsterkere vil kunne lære en rekke språkferdigheter.

Erfaringer med fase 4, 5 og 6

Fase 1, 2 og 3 er relativt like der hovedprinsippet går ut på å ta et bilde og bytte det ut med en ting barnet ønsker. I fase 4 endrer formatet seg noe og barnet skal i tillegg til å gi et bilde til en person også benytte seg av et setningsbilde med setningen "jeg vil ha...". De neste fasene innebærer at barnet skal lære seg å benytte ulike kort med setninger og kunne diskriminere disse setningene i forhold til hva de ønsker å formidle. Erfaringen Andrew Bondy har gjort tilsier at disse fasene ikke er noe vanskeligere for barna selv om formatet endrer seg, han nevner at fase 4 ser ut til å være veldig enkel, fase 5 er noe mer problematisk, men dette er knyttet mer til opplæringsteknikker og hvordan den enkelte lærer gjennomfører dette. Fase 6 er den fasen som kan by på mest problemer for de fleste barna, men Bondy mener dette er like mye knyttet opp til barnets motivasjon for å initiere en samhandling som det er knyttet til kompleksiteten i systemet. Fase 6 kan også vise seg vanskelig for læreren da det kan være noe problemer knyttet til å vite forskjellen på om barnet ber om en ting eller bare kommenterer en ting.

Avslutningsvis presiserer Andrew Bondy at PECS ikke er det eneste en trener på med et barn og at det ikke er dette isolert sett som gjør at barn gradvis kan utvikle vokal tale. Han påpeker at det ofte er en stor misforståelse at dette er det eneste som trenes på og at alle andre ferdigheter er sideeffekter av treningen på PECS. Han er opptatt av at det er like viktig å jobbe parallelt med andre type ferdigheter slik som imitasjon, objektmanipulering og også vokal imitasjon. Det er det funksjonelle i systemet som er det viktige og det å gi barna et effektivt kommunikasjonsystem så tidlig som mulig.

Han krediterer Lori Frost for mye av det han har lært om alternativ kommunikasjon. Blant annet at en ikke må vente til barna har ett sett grunnleggende ferdigheter før en starter kommunikasjonsopplæring, men at det med stor suksess

kan jobbes med parallelt og at kommunikasjonsopplæringen har positive sideeffekter som også kommer til nytte i opplæringen innenfor andre ferdigheter. Andrew Bondy er opptatt av at det er viktig å presisere at PECS kun er et alternativt kommunikasjonssystem og at det ikke kan sammenlignes med et helhetlig opplæringstilbud.

Andrew Bondy vil avholde en workshop i Oslo 7 og 8 oktober 2002. Informasjon om dette kan fås ved henvendelse til Senter for Tidlig Intervensjon i Oslo.

Mer informasjon om PECS og Pyramide Educational Consultants Inc. kan en finne på: www.PECS.com